

NOKUTs tilsynsrapporter

Areal og eiendom

Mastergradsstudium ved Høgskolen i Bergen

Januar 2015

NOKUT

NOKUT kontrollerer og bidrar til kvalitetsutvikling ved lærestedene. Dette gjør vi blant annet gjennom å akkreditere nye utdanningstilbud. Institusjonene som gir høyere utdanning har ulike fullmakter til å opprette nye studier. Dersom en institusjon ønsker å opprette et utdanningstilbud utenfor fullmaktsområdet sitt, må den søke NOKUT om dette.

Institusjon:	Høgskolen i Bergen
Studietilbudets navn:	Areal og eiendom
Grad/Studiepoeng	Mastergradsstudium (120 studiepoeng)
Studieform	Heltidsstudium
Sakkyndige:	Michal Tophøj Sørensen, Aalborgs universitet Øystein Jakob Bjerva, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
Dato for vedtak:	23.01.2015
NOKUTs saksnummer	14/460

Forord

NOKUTs tilsyn med norsk høyere utdanning omfatter evaluering av institusjonenes interne system for kvalitetssikring av studier, akkreditering av nye, og tilsyn med etablerte studier. Universiteter og høyskoler har ulike fullmakter til å opprette studietilbud. Dersom en institusjon ønsker å opprette et studietilbud utenfor sitt fullmaktsområde, må den søke NOKUT om dette.

Herved fremlegges rapport om akkreditering av mastergradsstudium i areal og eiendom ved Høgskolen i Bergen. Vurderingen som er nedfelt i tilsynsrapporten, er igangsatt på bakgrunn av søknad fra institusjonen. Denne rapporten viser den omfattende vurderingen som er gjort for å sikre utdanningskvaliteten i det planlagte studiet.

Mastergradsstudium i areal og eiendom ved Høgskolen i Bergen tilfredsstillende NOKUTs krav til utdanningskvalitet og er akkreditert i vedtak av 23.01.15.

Vedtaket er ikke tidsbegrenset. NOKUT vil imidlertid følge opp studietilbudet gjennom et oppfølgende tilsyn etter 3 år.

Lysaker, 23. januar 2015

Terje Mørland
direktør

Alle NOKUTs vurderinger er offentlige og denne samt tilsvarende tilsynsrapporter vil være elektronisk tilgjengelige på nettsidene våre: www.nokut.no/NOKUTs-publikasjoner.

Innhold

1	Informasjon om søkerinstitusjonen	1
2	Saksgangen	2
3	Faglig vurdering	2
3.1	Grunnleggende forutsetninger for akkreditering	3
3.2	Plan for studiet.....	5
3.3	Fagmiljø tilknyttet studiet.....	13
4	Samlet konklusjon.....	16
5	Institusjonens kommentar.....	17
6	Tilleggsvurdering	20
7	Vedtak.....	22
8	Dokumentasjon	22

1 Informasjon om søkerinstitusjonen

Høgskolen i Bergen har cirka 7300 studenter og 750 ansatte. Den faglige aktiviteten på høgskolen er organisert i tre avdelinger; Avdeling for helse- og sosialfag, avdeling for økonomi- og ingeniørfag og avdeling for lærerutdanning. Avdeling for ingeniør- og økonomifag tilbyr studier som fører til bachelor- og mastergradsstudier innenfor ingeniørfag og økonomiske fag. I dag er det cirka 2000 studenter og 180 ansatte på avdelingen, som er organisert i seks institutter. Disse er bio- og kjemiingeniørfag, byggfag, data- og realfag, elektrofag, maskin- og marinfag og økonomisk-administrative fag. Masterstudiet i areal og eiendom vil være forankret ved institutt for byggfag. Instituttet leverer i dag to bachelorgradsstudier som gir bachelorgraden i byggingeniørfag og bachelor i landmåling og eiendomsdesign.

Som akkreditert høgskole har Høgskolen i Bergen selvakkrediteringsfullmakt for opprettelse av studier i første syklus (bachelorgradsstudier), men ikke i andre syklus (mastergradsstudier) eller tredje syklus (ph.d):

Siden opprettelsen av NOKUT har høgskolen fått følgende studier akkreditert:

- Mastergradsstudium i samfunnsarbeid (120 studiepoeng), 2006
- Mastergradsstudium i kunnskapsbasert praksis i helsefag (120 studiepoeng), 2007
- Mastergradsstudium i klinisk fysioterapi (120 studiepoeng), 2008
- Mastergradsstudium i informatikk- programutvikling (120 studiepoeng, fellesgrad med universitetet i Bergen), 2008
- Mastergradsstudium i undervisningsvitenskap (120 studiepoeng), 2009
- Mastergradsstudium i klinisk sykepleie (120 studiepoeng), 2010
- Mastergradsstudium i barne- og ungdomslitteratur (120 studiepoeng), 2010
- Mastergradsstudium i innovasjon og entreprenørskap (120 studiepoeng, fellesgrad med universitetet i Oslo), 2011
- Mastergradsstudium i samfunnsfagdidaktikk (120 studiepoeng), 2012
- Ph.d.-studium i studier av danning og didaktiske praksiser (180 studiepoeng), 2014
- Mastergradsstudium i fysisk aktivitet og kosthold i et skolemiljø (120 studiepoeng), 2014

Høgskolens interne system for kvalitetssikring ble godkjent i 2011.

Høgskolen i Bergen søkte til søknadsfristen 1. september 2014 om akkreditering av et mastergradsstudium i areal og eiendom (120 studiepoeng).

2 Saksgangen

NOKUT gjør en innledende vurdering for å avklare om grunnleggende forutsetninger for akkreditering er tilfredsstillende imøtekommet slik disse gjengis i NOKUTs studietilsynsforskrift¹. For søknader som går videre, slik som den aktuelle søknaden denne rapporten dreier seg om, oppnevner NOKUT sakkyndige til faglig vurdering av søknaden. De må erklære seg habile og utfører oppdraget i samsvar med mandat for sakkyndig vurdering vedtatt av NOKUTs styre, og krav til utdanningskvalitet slik disse er fastsatt i studietilsynsforskriften.

I sin faglige vurdering, skal de sakkyndige konkludere med et tydelig ja eller nei på om utdanningskvaliteten samsvarer med kravene i studietilsynsforskriften. De sakkyndige blir også bedt om å gi råd om videre utvikling av studiet. Alle kriteriene må være tilfredsstillende imøtekommet for at NOKUT skal vedta akkreditering.

Dersom ett eller flere av kriteriene underkjennes av de sakkyndige, sendes den faglige vurderingen til søkerinstitusjonen som får tre uker til å kommentere denne. NOKUT avgjør deretter om institusjonens kommentarer skal sendes de sakkyndige for tilleggsvurdering. De sakkyndige får i slike tilfeller, to uker på å avgi tilleggsvurdering. NOKUTs direktør fatter deretter vedtak.

Om denne rapporten

Vi gjør oppmerksom på at NOKUTs tilsynsrapporter viser en kronologisk saksgang. Vår metode innebærer som beskrevet ovenfor en mulighet for at komiteen endrer sin konklusjon i løpet av vurderingsprosessen. Det er tilfelle i denne rapporten. Sluttkonklusjon finnes i del 7.

3 Faglig vurdering

Der det forekommer “vi” i dette kapitlet, er det et uttrykk for de sakkyndige. Nummereringen på hver overskrift henviser til tilsvarende bestemmelse i NOKUTs studietilsynsforskrift.

Oppsummering

Den grundige søknaden oppfylder nesten alle kriteriene på tilfredsstillende vis. Men på fire punkter mangler de sakkyndige en grundigere redegjørelse for å kunne vurdere om kriteriene er oppfylt på tilfredsstillende vis. Det dreier seg om:

1. Høgskolen må tydeliggjøre kravet til forkunnskaper.
2. At det ikke er redegjort tilfredsstillende for, at studiet har en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier. HiB må derfor redegjøre ytterligere for i hvert fall studiets relevans for den delen av arbeidslivet som vanligvis ansetter planleggere, herunder om masterutdannelsen innhold innen planleggingsområdet samsvarer med og er tilpasset arbeidslivets ønsker og behov.

---

¹ <http://www.lovddata.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf-20110127-0297.html>

3. De sakkyndige savner en redegjørelse for at studiet har en tilfredsstillende kobling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid tilpasset studiets egenart. HiB må derfor synliggjøre hvordan studentene vil møte forskning og faglig utviklingsarbeid i studiet.
4. Høgskolen må dokumentere at tilsettingsprosessene er fullført, eller redegjøre for hvordan kompetansebehovet løses fram til tilsetning er på plass.

Med bakgrunn i dette anbefaler vi at masterstudiet ikke akkrediteres på det foreliggende grunnlaget, men at HiB anmodes om å sende inn supplerende opplysninger med tanke på en tilleggsvurdering av de ovennevnte kriteriene. Dessuten har komiteen en rekke anbefalinger til videre utvikling av studiet som HiB selv kan overveie og ta en beslutning om.

3.1 Grunnleggende forutsetninger for akkreditering

§ 7-1 1. Krav i lov om universiteter og høyskoler

Diploma Supplement er vurdert og funnet tilfredsstillende.

7-1 2. Krav i aktuelle forskrifter og rammeplaner fra Kunnskapsdepartementet skal være oppfylt.

Vurdering

Studiet det er søkt om i Areal og Eiendom ved Høgskolen i Bergen (HiB) er et mastergradsstudium, jf. § 3 i mastergradsforskriften. Studiet har et omfang på 120 studiepoeng inkludert et selvstendig arbeid av et omfang på 30 studiepoeng, jf. mastergradsforskriften § 6. Graden bygger på bachelorgrad med minimum 80 studiepoeng fordypning. For opptak er det krav om minimum C i gjennomsnittskarakter.

Høgskolen oppgir at det er en målsetning at studiet skal fylle behovet for dommere i jordskiftedomstolene. Domstoladministrasjonens krav er ikke en rammeplan. Kravene er viktige for studiets innhold og oppbygning, men ikke et formelt vilkår som må oppfylles for at studiet kan akkrediteres.

Det gis opptak til mastergraden med bachelorgrad i landmåling og eiendomsdesign eller tilsvarende. Følgende fagsammensetning må inngå i graden:

- 20 studiepoeng juridiske fag
- 20 studiepoeng eiendomsfag
- 20 studiepoeng geomatikk
- 10 studiepoeng økonomi eller planfag

Studenter kan også bli tatt opp med bachelorgrad i ingeniørfag – bygg eller bachelorgrad eller rettsvitenskap. For disse er det også krav om forkunnskap/fagsammensetning med noe ulikt innhold.

Vi forstår kravet til forkunnskaper slik at disse må være tilfredsstilt før opptak, men at forkunnskapene kan bestå av emner både i og utenfor den aktuelle bachelorgraden det søkes opptak på grunnlag av. Dette må tydeliggjøres slik at det er lett å forstå for studentene. Det samme gjelder hvordan søkere med bachelor i rettsvitenskap skal kunne tilegne seg de nødvendige forkunnskapene. Det er også noe uklart hvorfor kravene til for eksempel forkunnskaper i eiendomsfag og geomatikk er forskjellige for ulike bachelorgrader.

Vi mener at høgskolen må tydeliggjøre begrepet forkunnskap slik at kravet man må de nødvendige emner før opptak til studiet. Vi mener at dette må tydeliggjøres.

Det er vår vurdering at aktuelle krav i lov og forskrifter er oppfylt så lenge høgskolen tydeliggjør kravet til forkunnskaper.

Konklusjon

Nei, kravet er tilfredsstillende imøtekommet.

- Høgskolen må tydeliggjøre kravet til forkunnskaper

7-1 3. Rekruttering av studenter til studiet skal være stor nok til at institusjonen kan etablere og opprettholde et tilfredsstillende læringsmiljø og et stabilt studium.

Vurdering

Det er i utgangspunktet vanskelig å vurdere det forventede studentopptaket med sikkerhet. Men når HiB dimensjonerer studiet etter et opptak på ca. 20-25 studenter pr. år lyder dette realistisk. Ikke minst med tanke på at HiB har gjennomført spørreundersøkelser hos egne bachelorgradsstudenter, hvorfra hovedparten av rekrutteringen forventes å komme, og har estimert det potensielle studentopptaket fra ekstern rekruttering, og har ellers korrigert for forventet frafall.

Vi er enige i, at en masterutdannelse som Master i Areal og Eiendom slik søkeren har beskrevet bør ha et passende volum for å sikre et godt studiemiljø og et godt samarbeidsklima i studentgruppen – samt for at sikre seg mot et for stort frafall. Vi er også enige i, at de andre forhold, som HiB beskriver som betydningsfulle for å etablere og opprettholde et stabilt studium (f. eks. godt læringsmiljø med både eksterne og interne forelesere, befaringer, sterke fagmiljøer osv.), har stor betydning, og at HiB reflekterer over disse forholdene i søknaden på tilfredsstillende vis.

Konklusjon

Ja, høgskolens redegjørelse er tilfredsstillende.

3.2 Plan for studiet

7-2 1. Studiet skal ha et dekkende navn.

Vurdering

Studiet er gitt navnet «Master i Areal og Eiendom. I søknaden drøftes ulike navn og begreper. Vi ser at det er utfordrende å finne en dekkende terminologi på norsk. Som engelsk navn har høgskolen valgt Msc. in Land Management. Vi er ikke sikre på om den engelske tittelen land management kan oversettes med Arealadministrasjon, hvis en anvender forståelsen av begrepet i Røsnes (2014). Dette er ikke viktig i og med at høgskolen har valgt Areal og Eiendom som norsk navn på studiet. Areal er ment å omfatte arealforvaltning, arealplanlegging, og fysisk planlegging. Selv om begrepet «Eiendom» har et vidt innhold er det godt innarbeidet ved at Masterstudiet ved NMBU som tilfredsstillende kravene til jordskiftekompetanse. Den tilsvarende graden ved NMBU har tittelen «Master i Eiendom». Tittelen er dekkende. Navnet vil være gjenkjennende i profesjonen. Studiets programbeskrivelse og læringsmål vil være viktig for å unngå forvekslingsfare med studier i eiendomsutvikling eller eiendomsmegling. Navnet harmoniserer godt med den tverrfaglige profilen studiet er tiltenkt.

Konklusjon

Ja, studiets navn er dekkende.

7-2 2. Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett totalt læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Kandidater som har fullført masterstudiet i areal og eiendom skal ha følgende kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap: (K)

Kandidatene

- Har avansert kunnskap om rettsreglene innen arealutvikling og arealerverv – samt forholdet mellom de ulike rettsreglene. (K1)
- Har inngående kunnskap om de ulike begrepene, teoriene og metodene som benyttes innen arealutvikling og arealerverv.(K2)
- Har spesialisert innsikt i fordypningene eiendom eller arealforvaltning til å kunne gjennomføre avanserte analyser av faglige problemstillinger – med utgangspunkt i fagets historie og de gjeldende faglige tradisjoner, samt i tråd med utviklingen av de faglige tradisjonene. (K3)

Ferdigheter: (F)

Kandidaten

- Kan analysere og anvende de eksisterende teorier og metoder innen arealutvikling og arealerverv for å løse praktiske og teoretiske problemstillinger/situasjoner. (F1)
- Kan kritisk drøfte ulike informasjonskilder i tilknytning til areal- og eiendomsfaglige problemstillinger, og redegjøre for dette i tråd med vitenskapelige metoder. (F2)
- Kan gjennomføre mindre forsknings- og utviklingsarbeider på selvstendig grunnlag i tråd med vitenskapelige metoder, samt større arbeider i samarbeid med andre studenter – innenfor fordypningene eiendom eller arealforvaltning. (F3)

Generell kompetanse: (GK)

Kandidaten

- Kan formidle omfattende forsknings- og utviklingsarbeider gjennom en presis bruk av uttrykksformene innen arealutvikling og arealerverv. (GK1)
- Kan kommunisere skriftlig og muntlig om faglige problemstillinger, analyser og konklusjoner innen areal- og eiendomsfagene – både med spesialister og til allmennheten. (GK2)
- Kan kritisk reflektere over og analysere etiske spørsmål i tilknytning til areal- og eiendomsfagene. (GK3)
- Kan anvende rettsregler, teorier og metoder innen arealutvikling og arealerverv, samt innen fordypningene eiendom eller arealforvaltning på nye områder for å gjennomføre avanserte arbeidsoppgaver. (GK4)

Arealutvikling tar utgangspunkt i hvordan arealene bør utnyttes innenfor rammene for eiendomsrett, bruksrett og allemannsrett. Arealerverv er knyttet til forutsetninger og metoder for å erverve eiendomsrett og bruksrett som er nødvendige for å realisere den planlagte arealutviklingen.

Studieprogrammet skal danne grunnlag for at kandidatene skal kunne jobbe med varierte areal- og eiendomsfaglige spørsmål.

Vurdering

Læringsutbyttebeskrivelsen oppfylder kravene, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring på beste vis. HiB's søknad redegjør for hvordan hvert enkelt av studiets læringsmål relaterer seg til Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk – nivå 7 master på tilfredsstillende vis. Valget av læringsutbytte begrunnes på detaljert vis mål for mål; og vi er av den oppfatning at målene i læringsutbyttebeskrivelsen tilsammen sikrer at studieprogrammet utdanner kandidater med en helhetlig forståelse av arealadministrasjon med særlig vekt på arealutvikling og arealerverv, likesom studieprogrammets fordypninger gir kandidatene spesialkompetanse innen ulike arealadministrative emner. Det er derfor også vår oppfatning at studieprogrammets visjon om å utdanne kandidater med gode kunnskaper om arealadministrative forhold slik at de kan forebygge og løse arealadministrative konflikter – vil kunne realiseres med hell.

Konklusjon

Ja, læringsutbyttet er tilfredsstillende beskrevet.

7-2 3. Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Vurdering

Studiets innhold og oppbygning er tverrfaglig med fag av ulike disipliner som settes sammen til en helhet. Studiet har to fordypninger: «arealforvaltning» og «eiendom». De to første semestrene er felles for begge fordypningene. Første semester har «arealutvikling» som fellesnevner. Studieplanen omfatter emnene «Fordypning i eiendomsrett», «Planrett» og «Stedsforståelse og bærekraftig utvikling». For andre semester brukes «arealerverv» som samlebegrep for emnene: «Kontraktsrett, forhandling og grunnerverv», «Konflikt og konflikthåndtering» og «Arealøkonomi».

Fordypningen i eiendom starter i tredje semester og omfatter følgende emner: «Jordskifte og eiendom» og «Sivilprosess, skjønnsprosess og jordskifteprosess». Fordypningene har en logisk progresjon etter at en rekke av de sentrale rettsregler både i privat og offentlig rett danner et fundament fra fellesdelen. Rettsreglene knyttet til fast eiendom rettsforhold og planrett er et fundament fra fellesdelen sammen med fellesemner som grunnerverv og forhandling og arealøkonomi. Spesialiseringen bygger på bred tverrfaglig tilnærming med fokus på jordskifte både materielt og prosessuelt. Innenfor fordypningen i eiendom fokuseres det på de materielle sidene ved jordskifte og eiendomsfag; for eksempel analyse av problemene i jordskifteområdet, verdsetting og planlegging av ny eiendomsstruktur og endelig vedtak av plan etter jordskifte. Studieplanen samsvarer godt med kravene stilt til dommerkompetanse.

Fordypningen i arealforvaltning kvalifiserer blant annet til stilling som samfunnsplanlegger, arealplanlegger og arealforvalter. Denne fordypningen mener vi møter det behovet som er i samfunnet for planleggere på ulike nivåer i forvaltningen og i det private for å se sammenhengen mellom planlegging og eiendomsforhold. Fordypningen bygger på, «Planrett» og «Stedsforståelse og bærekraftig utvikling» fra fellesdelen.

Fordypningen i arealforvaltning skal som nevnt samlet sett kvalifisere blant annet til stilling som samfunnsplanlegger, arealplanlegger og arealforvalter. Kandidatene skal ha et faglig grunnlag som gir grunnlag for å styre planprosesser og utforme planer. Det er en naturlig progresjon i studiet, men vi savner, jf. pkt. 7-2.6 en argumentert utdypning i søknaden om hva en planlegger bør kunne (idet planlegging er et meget bredt fagfelt), og hvilke spesialisering en kandidat med spesialisering i Arealforvaltning, skal ha. herunder også om arealforvaltning er en et dekkende navn på spesialiseringen.

Samlet sett mener vi at studiets innhold og oppbygning er tilfredsstillende, og at det er godt knyttet til læringsutbyttebeskrivelsen. Vi har imidlertid heftet oss ved at ”anvendelse av vitenskapelige teorier og metoder” nevnes mange ganger i læringsutbyttebeskrivelsen – hvilket det også bør, fordi vitenskapelig tenkning bør være integrert i alle deler av en masterutdannelse. I lys av dette forekommer det imidlertid litt uforståelig, at vitenskapsteori og -metode tilsynelatende først for alvor introduseres for studentene i emnet i ”Vitenskapsteori og -metode” (MOA256) så sent som i 3. semester. Vi spør oss hvorfor ikke HiB vil overveie å introdusere studentene for vitenskapsteori og –metode allerede på 1. semester, så de kan få nytte av dette gjennom hele studiet, samt opparbeide seg større vitenskapelig teft? Kurset i ”Vitenskapsteori og -metode” bør kanskje ikke kun eller især være innrettet på å sette de

studerende i stand til å legge en plan for egen mastergradsoppgave, men bør ha et bredere og almindannende sikte.

Konklusjon

Ja, studiets innhold og oppbygging er tilfredsstillende relatert til læringsutbyttet slik det er beskrevet i planen.

- Høgskolen bør vurdere om kurset i vitenskapsteori og metode bør plasseres tidligere i studiet.
- HiB bør også vurdere om juridisk metode er tilfredsstillende dekket i emnebeskrivelsene.
- Juridisk metode er sentral i første del av studiet. HiB bør vurdere om emnene med et juridisk innhold har tilstrekkelige kunnskap og ferdigheter i juridisk metode, jf. også punktet ovenfor.
- Høgskolen bør vurdere om navnet «arealforvaltning» er dekkende for fordypningen.

7-2 4. Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Vurdering

Det kan konstateres, at det er planen å benytte en bred palett av forskjellige arbeids- og undervisningsformer på Master i Areal og Eiendom:

Arbeids- og undervisningsformer

Forelesning: Ordinære forelesningsrekker med foreleser.

Arbeidsgrupper: Studentene får utdelt oppgaver før forelesning som skal presenteres for medstudentene. Arbeidsgruppeleder organiserer presentasjonen av oppgavene og veileder/ korrigerer med hensyn til løsning av oppgavene. Presentasjoner av oppgavene kan ha svært ulik form avhengig av emne, eksempelvis gjennom ensidig fremleggelse, debatt eller prosedyre. Forelesere i emnene vil vanligvis være arbeidsgruppeledere.

Diskusjon: Studentene får oppgaver utdelt under forelesning som skal presenteres muntlig for medstudentene. Foreleser organiserer presentasjonen av oppgavene og veileder/ korrigerer med hensyn til løsning av oppgavene.

Øvingsoppgaver (individuellt eller i grupper): Oppgaver på forelesningene eller mellom forelesningene der studentene får øve seg på å anvende utvalgte metoder og tilnærminger.

Semesteroppgaver (individuellt eller i grupper): Oppgaver som kan utgjøre en del av karakteren i emnet; alternativt vurderes slike oppgaver til bestått/ ikke bestått. Som en del av semesteroppgaven kan det også inngå muntlig presentasjon av oppgaven for medstudentene underveis i semesteret.

Obligatoriske arbeidskrav: Arbeidskrav som studentene må få godkjent før en får gå opp til eksamen. Kan bestå i annet enn skriftlige arbeider, eksempelvis deltakelse på befaring, muntlige presentasjoner eller refleksjonsnotater.

Befaring: Kortere felles utferd til utvalgte områder i Norge (1 dag)

Feltkurs: Lengre felles utferd til utvalgte områder i Norge som skal danne grunnlag for senere analyser (mer enn 1 dag).

Refleksjonsnotater: Refleksjon rundt egen atferd i ulike situasjoner, for eksempel rollespill.

Case: Studentene får utlevert en beskrivelse av en situasjon/ saksforhold/ tilstand (eller lignende), eller de må selv finne en aktuell situasjon/ saksforhold/ tilstand (eller lignende) som de kan drøfte, både i grupper og plenum.

Rollespill: Studentene får ulike roller og spiller ut forskjellige situasjoner, som for eksempel konflikter, kommunikasjonsøvelser, forhandlinger eller konflikthåndtering.

Selvstudium: Studentene tilegner seg selv læring fra egen lesing og analyser av praksis.

Veiledning: Individuelt eller i gruppe. Dette er i bruk for flere av innleveringsoppgavene, og særlig for masteroppgaven.

Gjesteforelesninger: Disse varierer fra emne til emne og fra semester til semester.

Nettbasert dokumentasjon og læringsressurser: HiB har en godt utbygget praksis med bruk av læringsplattformen It's learning både til diskusjoner og veiledning.

Den brede paletten av forskjellige arbeids- og undervisningsformer gir både variasjon for studentene, og sikrer at studieplanens forskjellige læringsutbytter kan understøttes av nettopp den/de arbeids- og undervisningsform(er), som er mest hensiktsmessig og effektiv(e). Det ser ut til å være en god blanding av individuelle oppgaver og oppgaver i grupper – noe som dels styrker studentenes evne til å produsere selvstendige resultater, men dels også styrker samarbeidskompetansen som er viktig i arbeidslivet.

HiB redegjør og begrunner på en overbevisende måte for hvordan de forskjellige arbeids- og undervisningsformene anvendes i forhold til studieplanens forskjellige emner samt for å underbygge studieplanens læringsutbytte.

Konklusjon

Ja, studiets arbeids- og undervisningsformer er egnet til å oppnå læringsutbyttet slik det er beskrevet i planen.

7-2 5. Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Vurdering

Vurderingsformene skal være egnet til å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet. Høgskolen har lagt opp til en stor variasjon ved bruk av ulike evalueringsformer slik som skriftlig/muntlig eksamen, individuelle semesteroppgaver og gruppeoppgaver, jf. pkt. 7-2.3. Det er i størst utstrekning anvendt individuelle, skriftlige arbeider. Vurderingsformene i det enkelte emne er listet opp i tabell 8.

Alle emner har en kombinasjon av minimum to evalueringsformer. I noen emner har den ene evalueringsformen graderingen bestått. I hovedsak er dette semesteroppgaver som sikrer at studentene arbeider med faget gjennom hele semesteret.

HiB redegjør og begrunner på en god måte hvilke evalueringsformer som benyttes i de enkelte emnene og hvordan evalueringen måler studentenes læringsutbytte og bidrar til studentenes læringsutbytte.

Konklusjon

Ja, studiets eksamens- og vurderingsformer er egnet til å oppnå læringsutbyttet slik det er beskrevet i planen.

7-2 6. Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Vurdering

HiB's redegjørelse for studiets relevans for arbeidslivet beskrives på litt mer enn én A4-side, og suppleres av to "støtteerklæringer" samt en mindre behovsanalyse vedrørende en mastergrad i planlegging på vestlandet.

Redegjørelsen fremfører, at der er stor etterspørsel etter kompetanse på mastergradsnivå innen areal og eiendom i arbeidslivet. Etterspørselen kommer både fra offentlige og private aktører. Det offentlige ved for eksempel Domstoladministrasjonen (DA) har stor etterspørsel etter jordskiftedommere og jordskiftedommerfullmektige; Statens vegvesen, Jernbaneverket og andre offentlige utbyggere har stor etterspørsel etter grunnerververe, og kommunene har stor etterspørsel etter planleggere. Hos de private aktørene er det særlig konsulentbransjen og entreprenører som etterspør denne kompetansen. Mastergradsstudiet i areal og eiendom vil være faglig relevant for dømmende personell i jordskifterettene, grunnerververe, eiendomsforvaltere og offentlige og private planleggere".

Sammenfattet gir redegjørelsen, "støtteerklæringene" samt behovsanalysen grunnlag for å konstatere, at der er behov for en masterutdanning som Master i Areal og Eiendom. Men materialet gir relativt sparsom informasjon om, hvilket faglig innhold som etterspørres – det gjelder særlig det som angår en klarlegging av arbeidslivets behov for planleggenes kompetanser (idet planlegging jo er et ganske bredt fagfelt). Dette gir anledning til å etterspørre supplerende opplysninger hos HiB om dialogen med

den delen av arbeidslivet (offentlige myndigheter såvel som private konsulentvirksomheter osv.), som typisk ansetter planleggere, herunder om masterutdannelsens innhold innenfor planleggingsområdet er sammenliknet med og svarer på arbeidslivets ønsker og behov.

Med hensyn til videre studier er det vår vurdering, at kandidater fra Master i Areal og Eiendom –som i det øvrige viser seg egnet for forskning– vil være kvalifisert for opptak til et ph.d.-forløp.

Konklusjon

Nei, der er ikke redegjort tilfredsstillende for, at studiet har en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

- Høgskolen må redegjøre ytterligere for studiets relevans for den delen av arbeidslivet som vanligvis ansetter planleggere, herunder om masterutdannelsens innhold innenfor planleggingsområdet samsvarer med og er tilpasset arbeidslivets ønsker og behov.

7-2 7. Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Vurdering

Det er redegjort i søknaden for de fagområdene og satsningsområdene som har vært prioritert ved høgskolen de siste år. Undervisningspersonalets CV'er og publikasjonslister synliggjør at de ansatte er involvert i forskning og utviklingsaktiviteter som er relevante for studiet, jf. også pkt. 7-3.4. Vi forstår kravet slik at søknaden skal redegjøre ytterligere for koblingen mellom forskning og studiet, enn det som gjøres i søknaden. Det er ikke redegjort tydelig for hvordan denne forskningen og utviklingsarbeidet vil bli koblet til studiet.

Ettersom søknaden ikke redegjør for hvordan forskning og faglig utviklingsarbeid skal implementeres i studiet er det ikke mulig for oss å vurdere om det eksisterer en tilfredsstillende kobling mellom forskning og utdanning tilpasset studiets nivå, omfang og egenart. Vi har derfor kommet til at søknaden på dette punktet ikke gir en fullt tilfredsstillende redegjørelse for hvordan forskning og fagutvikling er innarbeidet i studiet.

Konklusjon

Nei, det savnes redegjørelse for at studiet har tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid tilpasset studiets egenart.

- HiB må synliggjøre hvordan studentene vil møte forskning og faglig utviklingsarbeid i studiet

7-2 8. Studiet skal ha ordninger for studentutveksling og internasjonalisering relevant for studiets nivå, omfang og egenart.

Vurdering

I søknaden fremgår det, at ”Det vil være mulig å dra på utveksling i 4. semester når studentene skal skrive sin mastergrad. Studentutvekslingen vil dermed være i perioden fra 1. januar til 1. juni (i 4. semester). Studentene kan da velge å dra på utveksling til de samarbeidspartnerne som Høgskolen i Bergen til enhver tid har inngått avtale med, innenfor de fagområdene arealforvaltning og eiendom”.

HiB har bl.a. inngått Erasmus+ avtaler med henholdsvis Aalborg Universitet i Danmark, University of Santiago de Compostela i Spania og University of Ljubljana for perioden 2014-2021. Avtalene omfatter begge fordypningene i mastergraden – arealforvaltning og eiendom og gjelder blant annet fagområdene; spatial planning, regional planning, land use planning, land management og land readjustment. Dette samsvarer med den faglige profilen til mastergraden.

For å kvalitetssikre at studenten i tråd med studieplanen oppnår læringsutbytte for mastergradsoppgaven, skal også utvekslingsstudentene gjennomføre underveispresentasjon og sluttpresentasjon av masteroppgaven. Underveispresentasjon kan gjennomføres på Skype eller videokonferanse. Studentutvekslingen varer til 1. juni slik at utvekslingsstudentene gjennomfører sluttpresentasjonen av masteroppgavene i Norge sammen med de øvrige studentene i juni.

Med denne bakgrunnen mener vi at HiBs ordning for studentutveksling på beste vis sikrer at studentersom drar på utveksling, får et godt utbytte av deres opphold i utlandet. Vi mener likevel at siden muligheten for utveksling begrenser seg til 4. semester hvor studentene skal skrive masteroppgave, nok reelt vil medføre at kun ganske få studenter vil dra på studentutveksling, noe som vi mener vil være synd.

HiB beskriver selv i søknaden at bakgrunnen for at muligheten for utveksling begrenser seg til 4. semester, er, at”Alle emnene i studiet er obligatoriske innen hver av fordypningene arealforvaltning og eiendom. Ettersom man i dag ikke kan garantere at tilsvarende emner og emnesammensetning vil bli avholdt i samme semester hos våre samarbeidspartnere vil det i utgangspunktet ikke være rom for å dra på studentutveksling for å ta ulike emner. Høgskolen i Bergen har derimot god kontakt med både de ovennevnte samarbeidspartnerne og vil kontinuerlig vurdere om det er grunnlag for studentutveksling også når det gjelder ulike emner. Dette gjelder særlig for emnene i 3. semester – fordypning arealforvaltning.”

Vi vil oppfordre HiB til å legge til rette for at utveksling i 3. semester også er mulig – eller eventuelt gi mulighet for utveksling gjennom tilrettelegging av en individuell studieplan– da dette trolig vil øke sannsynligheten for at studentene velger å reise på utveksling. Det vil være karrierefremmende for studentene selv, og det vil være godt for Norge å ha kandidater som kan begi seg ut i et globalt arbeidsmarked – både i Norge og i utlandet.

Når det gjelder internasjonalisering for øvrig vil studentene gjennom studiet anvende internasjonal litteratur i flere av emnene, med unntak av prosessundervisningen og emner som kun retter seg inn

mot norske rettsforhold. For å sikre en bred dekning av ulike internasjonale problemstillinger vil en i flere emner bruke gjesteforelesere fra det internasjonale nettverket som fagmiljøet har.

Konklusjon

Ja, studiet har ordninger for studentutveksling og internasjonalisering relevant for studiets nivå, omfang og egenart.

- Høgskolen bør likevel overveie muligheten for utveksling i 3. semester også – eller evt. gi mulighet for utveksling gjennom tilrettelegging av en individuell studieplan– idet det trolig vil øke sannsynligheten for at studentene velger å reise på utveksling. Det vil være karrierefremmende for studentene selv, og det vil være godt for Norge å ha kandidater som kan begi seg ut på et globalt arbeidsmarked – både i Norge og i utlandet.

7-2 9. Studiet skal ha lokaler, bibliotekstjenester, administrative og tekniske tjenester, IKT-ressurser og arbeidsforhold for studentene, som er tilpasset studiet.

Vurdering

Søknaden redegjør for tilgangen til fysiske fasiliteter som lokaler, bibliotekstjenester. Studentene på programmet vil på samme måte som andre studenter ha tilgang til Høgskolens fasiliteter. Studieprogrammet vil medføre en svært beskjeden økning i den totale studentmassen.

Det er avsatt ressurser til en 20 % studiekoordinator for programmet og to faglederverv (10 %) – en for hver av spesialiseringene. Vi antar at dette er tilfredsstillende for studiets behov.

Konklusjon

Ja, studiet har infrastruktur som er relevant for studiets nivå, omfang og egenart.

3.3 Fagmiljø tilknyttet studiet

7-3 1. Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige eller kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Vurdering

Det er gitt en oversikt over fagmiljøets størrelse og fagprofil i tabell 13. Dette sammen med publikasjonsoversikt vier at HiB har et fagmiljø med en tverrfaglig profil. Fagmiljøet utgjøres av en kombinasjon av ansatte med bakgrunn i eiendomsfag, planlegging og jus. Fagmiljøets samlede kompetanse er godt tilpasset studieplanen til Master i Areal og Eiendom.

Det er opplyst i søknaden at det for to av stillingene er pågående tilsettingsprosesser. Disse er viktig for at HiB har kompetanse av tilstrekkelig omfang i juridiske fag. Høgskolen må dokumentere om

tilsettingsprosessene er fullført, eller hvordan kompetansebehovet er tenkt løst fram til tilsetting er på plass.

Det er utenfor vårt mandat å vurdere om innføring av en master i Areal og eiendom har negative konsekvenser for andre studier ved HiB, men dette er noe høgskolen selv bør ha fokus på.

Konklusjon

Nei, fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse avhenger av pågående tilsettingsprosesser som må fullføres for at studiet kan gjennomføres slik det er beskrevet i planen.

- Høgskolen må dokumentere at tilsettingsprosessene er fullført, eller redegjøre for hvordan kompetansebehovet løses fram til tilsetting er på plass.

7-3 2. Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Vurdering

Vi er enige i at de omfattende faglige nettverkene som fagstaben ved HiB deltar aktivt i både nasjonalt og internasjonalt, utgjør en betydelig ressurs for mastergradsstudentene. F. eks. AESOP – Association of European Schools of Planning eller FIG – International Federation of Surveyors. Nettverkene vil kunne synliggjøres i mastergraden gjennom gjesteforelesere, bruk av praktiske eksempler, tilgang til relevante utferder og befaringer – og ikke minst tilgang på veiledere, for eksempel til mastergradsgjennomføringen. Nettverkene som er beskrevet er derfor svært relevante for studiet, både for fordypning i eiendom og arealforvaltning.

Vi vurderer at fagmiljøet klart deltar aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Konklusjon

Ja, fagmiljøet deltar aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

7-3 3. Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

b. For andre syklus gjelder i tillegg, at minst 10 prosent av det samlede fagmiljøet skal være professorer eller dosenter og ytterligere 40 prosent være ansatte med førstestillingskompetanse.

Vurdering

De 9 faglig ansatte knyttet til Master i Areal og Eiendom utgjør totalt 4,3 årsverk. Det er 2 fast ansatte professorer med hovedstilling på HiB, hvorav 1,7 årsverk av deres stillinger er knyttet til mastergradsstudiet i areal og eiendom. Det er 6 faste ansatte førsteamanuenser/førstelektorer med

hovedstilling på HiB, hvorav 2 årsverk av deres stillinger er knyttet til mastergradsstudiet i areal og eiendom. Det er 1 fast ansatt høgskolelektor med hovedstilling på HiB som har 0,2 årsverk av sin stilling knyttet til mastergradsstudiet i areal og eiendom. I tillegg har 2 midlertidig ansatte førsteamanuensis/ førstelektor i 20 % stilling, som totalt utgjør 0,4 årsverk.

HiB har vist oppfyllelsen av kompetansekravene på følgende måte (se tabellen nedenfor), som forekommer overbevisende:

Arbeids- og undervisningsformer
Forelesning: Ordinære forelesningsrekker med foreleser.
Arbeidsgrupper: Studentene får utdelt oppgaver før forelesning som skal presenteres for medstudentene. Arbeidsgruppeleder organiserer presentasjonen av oppgavene og veileder/ korrigerer med hensyn til løsning av oppgavene. Presentasjoner av oppgavene kan ha svært ulik form avhengig av emne, eksempelvis gjennom ensidig fremleggelse, debatt eller prosedyre. Forelesere i emnene vil vanligvis være arbeidsgruppeledere.
Diskusjon: Studentene får oppgaver utdelt under forelesning som skal presenteres muntlig for medstudentene. Foreleser organiserer presentasjonen av oppgavene og veileder/ korrigerer med hensyn til løsning av oppgavene.
Øvingsoppgaver (individuell eller i grupper): Oppgaver på forelesningene eller mellom forelesningene der studentene får øve seg på å anvende utvalgte metoder og tilnæringer.
Semesteroppgaver (individuell eller i grupper): Oppgaver som kan utgjøre en del av karakteren i emnet; alternativt vurderes slike oppgaver til bestått/ ikke bestått. Som en del av semesteroppgaven kan det også inngå muntlig presentasjon av oppgaven for medstudentene underveis i semesteret.
Obligatoriske arbeidskrav: Arbeidskrav som studentene må få godkjent før en får gå opp til eksamen. Kan bestå i annet enn skriftlige arbeider, eksempelvis deltakelse på befaring, muntlige presentasjoner eller refleksjonsnotater.
Befaring: Kortere felles utferd til utvalgte områder i Norge (1 dag)
Feltkurs: Lengre felles utferd til utvalgte områder i Norge som skal danne grunnlag for senere analyser (mer enn 1 dag).
Refleksjonsnotater: Refleksjon rundt egen atferd i ulike situasjoner, for eksempel rollespill.
Case: Studentene får utlevert en beskrivelse av en situasjon/ saksforhold/ tilstand (eller lignende), eller de må selv finne en aktuell situasjon/ saksforhold/ tilstand (eller lignende) som de kan drøfte, både i grupper og plenum.
Rollespill: Studentene får ulike roller og spiller ut forskjellige situasjoner, som for eksempel konflikter, kommunikasjonsøvelser, forhandlinger eller konflikthåndtering.
Selvstudium: Studentene tilegner seg selv læring fra egen lesing og analyser av praksis.
Veiledning: Individuell eller i gruppe. Dette er i bruk for flere av innleveringsoppgavene, og særlig for masteroppgaven.
Gjesteforelesninger: Disse varierer fra emne til emne og fra semester til semester.
Nettbasert dokumentasjon og læringsressurser: HiB har en godt utbygget praksis med bruk av læringsplattformen It's learning både til diskusjoner og veiledning.

Med denne bakgrunnen vurderer vi, at fagmiljøet oppfyller de kvantitative kravene.

Konklusjon

Ja, fagmiljøet oppfyller de kvantitative kravene.

7-3 4. Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig- og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid.

Vurdering

En gjennomgang av de vedlagte CV-ene (med publikasjonslister inkludert) for fagpersonene, som er tilknyttet Master i Areal og Eiendom, indikerer klart, at fagmiljøet samlet sett bedriver aktiv forskning og faglig utviklingsarbeid knyttet til alle de ulike emnene i masterstudiet i areal og eiendom.

Med hensyn til nivået på fagmiljøets forsknings- og utviklingsarbeid vitner flere forhold om, at nivået må karakteriseres som høyt. Denne vurdering bygger for eksempel på:

- En person i fagmiljøet har en meget omfattende internasjonal publikasjonsliste, og har fått tildelt mye prosjektmidler til sin forskning
- Institutt for byggfag har i samarbeid med Senter for nye studier ved Høgskolen i Bergen utviklet et kompetanseprogram for politikere og ansatte i kommuner og fylkeskommuner om universell utforming innenfor plan- og bygningslovens virkeområde.
- En annen person i fagmiljøet mottok Nordisk kongresspris i 2009 på landinspektørkongressen i Aalborg i Danmark
- En tredje person fikk tildelt prisen for «outstanding paper» på konferansen International Association for Conflict Management i 1999
- En person i fagmiljøet gjennomførte høsten 2012 en studie knyttet til eierseksjonsloven for Kommunal- og regionaldepartementet

Fagmiljøet og dets medlemmer er således allerede anerkjente for forskning og utvikling på høyt nivå. Vi vurderer dessuten at fagmiljøet har potensiale til å ikke bare opprettholde, men også å kunne utvikle seg ytterligere med forskning og utviklingsarbeid på høyt nivå– alt sammen til nytte for masterstudiet.

Konklusjon

Ja, fagmiljøet har dokumenterte resultater på aktiv forskning på høyt nivå knyttet til alle de ulike emnene i masterstudiet i areal og eiendom.

4 Samlet konklusjon

På bakgrunn av den skriftlige søknaden med tilhørende dokumentasjon, konkluderer den sakkyndig komiteen med følgende:

Komiteen anbefaler ikke akkreditering av Master i areal og eiendom ved Høgskolen i Bergen

I den sakkyndige rapporten fremkommer det hvilke krav som MÅ innfris for at studiet skal kunne akkrediteres, og i tillegg har komiteen nedfelt gode råd (BØR) til videre utvikling av dette studiet.

Følgende krav er vurdert som ikke godkjent:

7-1 2. Krav i aktuelle forskrifter og rammeplaner fra Kunnskapsdepartementet skal være oppfylt.

7-2 6. Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

7-2 7. Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

7-3 1. Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige eller kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Følgende krav må innfris for å oppnå akkreditering:

- Høgskolen må tydeliggjøre kravet til forkunnskaper
- HiB må synliggjøre hvordan studentene vil møte forskning og faglig utviklingsarbeid i studiet
- Høgskolen må redegjøre ytterligere for i hvert fald studiets relevans for den delen av arbeidslivet som typisk ansetter planleggere, herunder om masterutdannelsens innhold innenfor planleggingsområdet samsvarer med og er tilpasset arbeidslivets ønsker og behov.
- Høgskolen må dokumentere at tilsettingsprosessene er fullført, eller redegjøre for hvordan kompetansebehovet løses fram til tilsetting er på plass.

Videre har komiteen gitt følgende gode råd for videre utvikling:

- Høgskolen bør vurdere om kurset i vitenskapsteori og metode bør plasseres tidligere i studiet.
- HiB bør også vurdere om juridisk metode er tilfredsstillende dekket i emnebeskrivelsene.
- Juridisk metode er sentral i første del av studiet. Hib bør vurdere om emnene med et juridisk innhold har tilstrekkelige kunnskap og ferdigheter i juridisk metode, jf. også punktet ovenfor.
- Høgskolen bør vurdere om navnet «arealforvaltning» er dekkende for fordypningen.

5 Institusjonens kommentar

Høgskolen i Bergen takker komiteen for nyttige innspill og råd for den videre utviklingen av mastergradsstudiet. Når det gjelder de påpekte mangler i søknaden har vi følgende merknader:

1) Tydeliggjøring av opptakskravene

Opptakskravene til mastergradsstudiet er i utgangspunktet bachelorgrad i Landmåling og eiendomsdesign eller bachelorgrad i byggingeniørfag med fordypning i arealplanlegging, eller bachelorgrad/ mastergrad i rettsvitenskap med tilleggsutdanning på minimum bachelorgradsnivå innen

eiendomsfag, geomatikkfag og økonomifag/planleggingsfag. For opptaket til mastergradsstudiet skilles det mellom de studentene som gis opptak til mastergradsstudiet med fordypning i eiendom og de som gis opptak til mastergradsstudiet med fordypning i arealforvaltning.

I studieplanen (Vedlegg 1) er dette skillet gjort tydeligere ved å angi opptakskrav til hver av fordypningene. Begge fordypningene har krav til emner innenfor juridiske fag, eiendomsfag, geomatikkfag, samt økonomi- eller planfag. Vi har fjernet begrepet forkunnskaper slik at det fremgår av den justerte studieplanen at «Følgende fagområder må inngå i emner i graden eller være oppnådd gjennom emner på minimum bachelorgradsnivå utenfor bachelorgraden før opptak». Kravene til juridiske fag, eiendomsfag, geomatikkfag, samt økonomi- eller planfag skal sikre at studentene på begge fordypningene har det nødvendige kunnskapsnivået for å kunne gjennomføre emnene i det første og andre semesteret på mastergradsstudiet i fellesskap. Skillet i opptakskravene på de to ulike fordypningene er knyttet til hva som nødvendige kunnskaper for å kunne gjennomføre emnene som inngår i fordypningene i tredje og fjerde semester. I tråd med vurderingen fra komiteen er kravet i geomatikk endret slik at det nå er 20 sp for begge fordypningene. Hver fordypning for dermed følgende minimumskrav til de ulike fagområdene:

Fordypning i eiendomsfag	Fordypning i arealforvaltning
20 sp juridiske fag – hvorav min. 10 sp tingsrett	10 sp juridiske fag – hvorav min. 5 sp tingsrett
20 sp eiendomsfag – hvorav min. 10 sp jordskifte	10 sp eiendomsfag
20 sp geomatikkfag	20 sp geomatikkfag
10 sp økonomi- eller planfag	10 sp planfag

I tråd med komiteens merknader er det i studieplanen laget en egen fotnote som anbefaler studenter med bachelorgrad i rettsvitenskap å ta oppgitte emner ved HiB for å tilfredsstillere kravene til eiendomsfag, geomatikkfag, samt økonomi- eller planfag. Disse emnene vil studentene i tråd med etablerte ordninger ved HiB kunne ta som privatist eller med studierett til enkeltemner.

2) Studiets faglige relevans for den delen av arbeidslivet som ansetter planleggere

Sakkyndig komite ber HiB om å redegjøre ytterligere for studiets relevans for den delen av arbeidslivet som vanligvis ansetter planleggere, herunder om masterutdanningens innhold på planleggingsområdet samsvarer med og er tilpasset arbeidslivets ønsker og behov. Det som skiller HiB fra andre planleggerutdanninger, og dermed skal kjennetegne studiets karakter, er kombinasjonen av eiendomsfag og planleggingsfag som gjør at kandidatene vil være særlig attraktive for det private næringslivet og det offentlige som har behov for fleksible arbeidstakere med tverrfaglig kompetanse. En slik tverrfaglig kompetanse er i tråd med det behovet som er skissert i rapporten «T-1355 Virkemidler for bedre arealutnyttelse i byer og tettsteder» som ble laget for Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Selve ideen om et mastergradsstudium i tilknytning til arealplanlegging har sin bakgrunn i et initiativ fra Hordaland fylkeskommune om en erfaringsbasert etterutdanning på mastergradsnivå. Fylkeskommunen erfarte at det var en stort behov for kompetanse innen arealplanlegging i hele fylket som følge av stor vekst og store endringer i næringsgrunnlag og bosettingsmønster. Innspillene til et mastergradsstudium med særlig vekt i arealplanlegging bygger derfor på et uttalt behov fra kommunene kanalisert via fylkeskommunen og har utviklet seg til et

«ordinært» mastergradsstudium i areal og eiendom. Gjennom ansettelsen av Hans-Jacob Roald som førstelektor II har HiB styrket kontakten med planleggermiljøet i Bergensregionen. Hans-Jacob Roald har sin hovedstilling i Bergen kommune og har vært bindeleddet i dialogen mellom HiB og Bergen kommune for å sikre mastergradsstudiet svarer til brukernes behov. En viktig tilbakemelding vi har fått er at det behov for prosjektledere, dvs. arealplanleggere som kan styre store komplekse og konfliktfulle planoppgaver. Slik vi har utformet mastergradsstudiet vil kandidatene kunne tre inn i slike roller hvor det stilles krav til faglig dybdekunnskap innen kombinasjonene planrett og stedsutforming, samt prosessuelle kunnskaper om avtalerett, forhandlinger og konflikthåndtering. Vår målsetting er derfor å utdanne kandidater i fordypning arealforvaltning som har en stek tverrfaglig forståelse. Vi viser for øvrig til vedlagt støtteerklæring fra Bergen kommune (vedlegg 2) som representerer det største fagmiljøet i vår region. En annen tilbakemelding fra yrkeslivet er mangel på forskningskompetanse innen arealplanlegging på Vestlandet. Studentene på bachelorstudiene ved HiB har metodeundervisningen som delelementer i ulike emner og blir særskilt vurdert på vitenskapelig metode i den avsluttende bacheloroppgaven på 20 stp. Metodeundervisningen på mastergradsstudiet bygger videre denne kunnskapen studentene har tilegnet seg i vitenskapsfilosofi, naturvitenskapelig metode, samfunnsvitenskapelig metode og juridisk metode. Mastergradsstudiet skal derfor danne et godt grunnlag for videre fordypning gjennom doktorgradsarbeid. Utover støtteuttalelsen fra Bergen kommune vil vi vise til NIVI Rapport 2014:1 som viser at (side 4) «Kommunene synes særlig å slite med å rekruttere sivilingeniører, arkitekter og arealplanleggere». Videre fremheves det i rapporten at kommunene etterspør etterutdanningstilbud innen (1) Plan og bygningslov, forvaltningslov og annen relevant juss- (2) IKT, digitalisering av kart, felles fagsystemer mv- (3) Vurderinger av risiko og sårbarhet, ROS analyse- (4) Prosessledelse- (5) Stedsutforming, estetikk, arkitektur og kulturmiljø. Selv om det her er knyttet til behovet for etterutdanning, synliggjør dette et kompetansebehov på høyere nivå som vil bli ivaretatt gjennom mastergradsstudiet i areal og eiendom, med unntak av punkt 4.

3) Studiet kobling til forskning og faglig utviklingsarbeid

Den sakkyndige komiteen har etterspurt «hvordan forskning og faglig utviklingsarbeid skal implementeres i studiet» med hensyn til studiets nivå, omfang og egenart – samt å synliggjøre hvordan studentene vil møte forskning og faglig utviklingsarbeid i studiet. Undervisning på masterstudiet i areal og eiendom er forskningsbasert, og bygger på en kombinasjon av de ansattes egne forskningsarbeider (punkt 2.7,3 tabell 11 i søknaden), samt andre forskningsarbeider. Med hensyn til forskning og utviklingsarbeid utenfor fagmiljøet på HiB er pensumlitteraturen er balansert med hensyn til bruk av bøker og artikler på både norsk og engelsk (punkt 2.7.4 tabell 12 i søknaden). Studentenes forsknings- og utviklingsprosjekter vil kunne bli gjennomført som semesteroppgaver i ulike emner gjennom studiet (emner med semesteroppgaver fremgår av side 30 i søknaden), og den avsluttende mastergradsoppgaven. Semesteroppgavene vil typisk være mindre deler av de ansattes forsknings- og utviklingsprosjekter i form av pilotstudier o.l. Når studentene derimot skal gjennomføre den avsluttende mastergradsoppgaven skal disse inneholde forsknings- og/eller utviklingsselementer. Studentene vil få tilbud om å skrive masteroppgaver (og semesteroppgaver) som tematisk inngår i de ansattes forskning. Det er likevel studentene selv som skal lage og utvikle forskningsspørsmålene. HiB har god erfaring med at enkelte studenter har fått dette tilbudet allerede på bachelorgradsnivå – eksempelvis har professor Per Kåre Sky, professor Jørn K. Rognes og førsteamanuensis Solfrid Mykland publisert en artikkel sammen med to studenter på bakgrunn av en bacheloroppgave. Utover

dette vil studentene få tilbud om å delta på den årlige Eiendomskonferansen på Solstrand, på samme måte som bachelorstudentene på landmålingsstudiet.

4) Fullført tilsettingsprosess, eller redegjørelse for dekning av kompetansebehov

Sakkyndig komite har bedt om dokumentasjon av gjennomført tilsettingsprosess, eller redegjørelse for hvordan kompetansebehovet løses fram til tilsetting er gjennomført. HiB mottok 12. desember 2014 den sakkyndige bedømmelsen av kandidatene som søkte de utlyste stillingene som det referert til akkrediteringssøknaden. Det er gjennomført intervjuer av Ingunn Elise Myklebust (søkte stilling som førsteamanuensis II) og Frode Aleksander Borge (søkte stilling som førstelektor) 9. januar 2015. Dekanen har i tråd med den sakkyndige bedømmelsen av kandidatene innstilt Myklebust til stillingen som førsteamanuensis II og Borge som førstelektor. Tilsetting vil skje i møte i tilsettingsutvalget 30. januar 2015. Frode Aleksander Borge er allerede fra 1. januar 2015 midlertidig ansatt i ledig stilling under tilsetting, frem til endelig tilsetting formelt er gjennomført. Det er ikke foretatt midlertidig ansettelse av Ingunn Elise Myklebust i ledig II-stilling under tilsetting ettersom hun etter eget ønske vil tiltre 1. august 2015.

6 Tilleggsvurdering

Vurdering av søkerinstitusjonens kommentar

7-1 2. Krav i aktuelle forskrifter og rammeplaner fra Kunnskapsdepartementet skal være oppfylt.

Høgskolen må tydeliggjøre kravet til forkunnskaper

Vurdering

Høgskolen har tydeliggjort opptakskravene til de to fordypningene i eiendomsfag og arealforvaltning. I studieplanen er begrepet «forkunnskaper» tatt bort. For studenter som blir tatt opp med en bachelorgrad i byggingeniørfag eller enn bachelor- eller mastergrad i rettsvitenskap må emnene opplistet i kravene til fordypning være oppfylt før opptak. Det er opplyst at disse kan tas som privatist eller student ved HiB. Høgskolen har på en tilfredsstillende måte tydeliggjort kravene til fordypning før opptak, og hvordan potensielle søkere kan tilegne seg den nødvendige fordypningen før opptak.

Konklusjon

Ja, høgskolens redegjørelse er tilfredsstillende.

7-2 6. Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Høgskolen må redegjøre ytterligere for i hvert fald studiets relevans for den delen av arbeidslivet som typisk ansetter planleggere, herunder om masterutdannelsens innhold innenfor planleggingsområdet samsvarer med og er tilpasset arbeidslivets ønsker og behov.

Vurdering

Høgskolen har etterfølgende tydeliggjort masterutdannelsens innhold, bl.a. ved at understreke at masterutdannelsen retter seg mot arealplanleggere, som kan styre stor komplekse og konfliktfulle planoppgaver, og som har kompetanser innenfor planrett, stedsutforming, avtalerett, forhandling og konflikthåndtering mv. Dessuten medsender HiB en støtteerklæring fra Bergen Kommune – som representerer det største fagmiljø i regionen – som tydelig etterlater inntrykket av at masterutdannelsens kandidater vil få en relevant og anvendbar profil.

Konklusjon

Ja, høgskolens redegjørelse er tilfredsstillende.

7-2 7. Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

HiB må synliggjøre hvordan studentene vil møte forskning og faglig utviklingsarbeid i studiet

Vurdering

Høgskolen har redegjort for hvordan studentene særlig emner med semesteroppgaver og masteroppgavene vil arbeide med elementer av forskning og utviklingsarbeid. Studentene vil få tilbud om å skrive slike oppgaver som inngår i de ansattes forskning. Undervisningen bygger på de ansattes egen forskning og formidling av andes forskning gjennom pensumlitteraturen.

Konklusjon

Ja, høgskolens redegjørelse er tilfredsstillende.

7-3 1. Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige eller kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Høgskolen må dokumentere at tilsettingsprosessene er fullført, eller redegjøre for hvordan kompetansebehovet løses fram til tilsetting er på plass.

Vurdering

Høgskolen har redegjort for status i de pågående tilsettingsprosessene. Til den ene 100% stillingen er en søker bedømt kvalifisert til stilling som førstelektor. Personen er allerede tilsatt i en midlertidig stilling ved høgskolen i påvente av fast tilsetting. I 20 % stillingene er en søker bedømt kvalifisert til stilling som førsteamanuensis. Hun vil etter eget ønske tiltre 1. august.

Konklusjon

Ja, høgskolens redegjørelse er tilfredsstillende.

Samlet konklusjon

På bakgrunn av den skriftlige søknaden med tilhørende dokumentasjon, supplerende informasjon og søkerinstitusjonens kommentar konkluderer den sakkyndig komiteen med følgende:

Komiteen anbefaler akkreditering av Masterstudiet i Areal og Eiendom ved Høgskolen i Bergen.

7 Vedtak

Vi vurderer at vilkårene i NOKUTs forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning av 28. februar 2013 nå er fylt, og har dermed truffet følgende

Vedtak:

Mastergradsstudium i areal og eiendom (120 studiepoeng) ved Høgskolen i Bergen akkrediteres. Akkrediteringen er gyldig fra vedtaksdato.

NOKUT forutsetter at Høgskolen i Bergen fyller de til enhver tid gjeldende krav for akkreditering. I tillegg forventes at Høgskolen i Bergen vurderer de sakkyndiges merknader og anbefalinger i det videre arbeidet med utvikling av studiet.

8 Dokumentasjon

Arkivsak 14/460-1 Høgskolen i Bergen - søknad om akkreditering av mastergradsstudium i areal og eiendom - 120 studiepoeng

Arkivsak 14/460-10 Kommentarer til sakkyndig vurdering - Høgskolen i Bergen - søknad om akkreditering av mastergradss

Presentasjon av den sakkyndige komiteen

Førsteamanuensis Øystein Jakob Bjerva, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Bjerva er ansatt ved institutt for landskapsplanlegging på NMBU hvor han er leder av seksjon for eiendom og juss. Han disputerte i 2012 med avhandlingen "Jordskiftedomstolene i endring". Hans spesialområde er jordskifte, fast eiendoms rettsforhold og domstolprosess med vekt på mer effektiv arealbruk og verktøy for tvisteløsning og samarbeid mellom grunneiere og rettighetshavere. Bjerva underviser i jordskifte og prosess. Før han gikk inn i forskningen har han også jobbet som overingeniør i Jernbaneverket og dommer ved Oslo og Akershus jordskifterett fra 2001-2006, hvor han ble fungerende leder for jordskifteretten i 2005. Bjerva kan vise til en rekke publikasjoner innen feltet, og har de siste årene hatt en sentral rolle i utviklingen av studieprogrammet i eiendom ved NMBU.

Førsteamanuensis Michael Tophøj Sørensen, Aalborgs universitet

Tophøj er lektor i arealforvaltning og skoleleder (Head of School) for ”Arkitektur, Design og Planlægning” ved det Teknisk-Naturvitenskapelige fakultet på Aalborgs Universitet. Tophøj har også tidligere vært studieleder for utdannelsene ”Landinspektør og Civilingeniør i Planlægning”. Han undervisee innenfor landrett, lokal planlegging, planlegging og implementering og implementeringsverktøy, planlegging og reguleringsteori, og planleggingsmetoder. Hans forskningsinteresser omfatter blant annet urban planlegging, offentlig deltakelse i politiske beslutninger vedrørende planlegging og jordeiere og andres juridiske rettigheter i møte med offentlige reguleringer. Tophøj veileder studenter på alle nivåer fra bachelor til ph.d., og har erfaring med utvikling og planlegging av studier, samt evalueringsarbeid.

